

Grup de Recerca sobre
Aprenentatge entre Iguals

Docència compartida

Aprenentatge docent entre iguals per a l'atenció a la diversitat

Guia didàctica del vídeo

Índex

1. Introducció	3
2. Objectius de la guia didàctica	3
3. Destinataris	4
4. Activitats	4
4.1. Activitats per al personal docent i de suport de les etapes d'infantil, primària i secundària	4
4.1.1. Activitats prèvies a la visualització	5
4.1.2. Activitats a fer durant la visualització del vídeo	6
4.1.3. Activitats posteriors a la visualització	7
4.2. Activitats per als equips directius de centres	9
4.3. Activitats per als estudiants en formació (Grau d'Educació Infantil i Primària, Màster de secundària, altres graus o màsters de l'àmbit educatiu)	10
4.4. Activitats per a psicopedagogs, psicòlegs de l'educació, pedagogs, assessors i investigadors educatius	11
5. Bibliografia d'ampliació	12

1. Introducció

El vídeo **Docència compartida** és un producte de la recerca ARMIF *Docència compartida: com a instrument d'atenció a l'alumnat de primària i com a instrument d'aprenentatge entre mestres* (AGAUR, 2015ARMIF00002), coordinada per David Duran (Universitat Autònoma de Barcelona).

La **finalitat del vídeo** és aportar sintèticament informació sobre la docència compartida i exemplificar-la amb situacions reals d'escoles del nostre entorn. Malgrat que les aules que s'hi poden veure són d'Educació Primària, la informació tractada es pot fer extensible tant a l'Educació Infantil com a Secundària, així com a altres nivells d'educació superiors, amb les adaptacions pertinents.

Aquesta **guia didàctica** s'elabora per tal de complementar la informació del vídeo i aprofundir en l'anàlisi dels continguts que s'hi presenten.

2. Objectius de la guia didàctica

Els objectius que es proposa la guia són:

- Ajudar a comprendre els **conceptes clau** en relació amb la docència compartida.
- Ajudar a identificar les **potencialitats** de la docència compartida com a recurs d'un centre educatiu: com a mecanisme d'aprenentatge, tant per a l'alumnat com per al professorat.
- Valorar els **avantatges** de la docència compartida respecte a altres formes d'organització per avançar cap a l'educació inclusiva.
- Reflexionar sobre les possibles **dificultats** d'implementació del recurs a un centre educatiu.
- Analitzar els **elements que cal tenir en compte** per introduir i fer sostenible la docència compartida a un centre educatiu.
- Promoure una **actitud favorable** cap al desenvolupament d'aquest recurs i despertar interès cap a la seva utilització.

3. Destinataris

Els destinataris principals de la guia són:

- **Personal docent i de suport** de les etapes d'Educació Infantil, Primària i Secundària.
- **Equips directius** de centres educatius.
- **Estudiants en formació** del Grau d'Educació Infantil i Primària, estudiants del Màster de Secundària, així com d'altres graus o màsters de l'àmbit educatiu.
- **Psicopedagogs, psicòlegs** de l'educació, **pedagogs, assessors i investigadors** educatius.

4. Activitats

La guia didàctica pot tenir **diferents usos** segons el col·lectiu a qui es dirigeixi. A continuació, se suggereixen algunes propostes que poden servir d'orientació. Primerament, es desenvoluparan de forma més extensa les activitats dirigides al col·lectiu de personal docent i de suport, que és el més ampli. Posteriorment, s'ampliaran algunes idees més, adreçades als altres col·lectius.

El vídeo té una durada de 18 minuts i aporta molta informació. Aconsellem que un cop feta una primera visualització, per tenir una idea global del tema, se seleccionin diferents fragments i es treballin o comentin separatament.

4.1. Activitats per al personal docent i de suport de les etapes d'infantil, primària i secundària

Aquestes activitats estan pensades per ser desenvolupades en **sessions de formació** o **grups de treball** de professorat i/o altre personal de suport als centres educatius.

La persona formadora o dinamitzadora de la sessió, prèviament, ha d'haver escollit els **fragments del vídeo** segons la informació que es vulgui treballar, i anirà proposant les activitats pertinents. A continuació, proposem algunes activitats que poden ajudar a l'**anàlisi** i la **reflexió**.

4.1.1. Activitats prèvies a la visualització

De manera individual, es proposa al grup respondre les **preguntes** que es plantegen a continuació. Alguns exemples podrien ser els següents:

- Què en saps del contingut del vídeo que estàs a punt de veure? Has tingut alguna experiència docent a l'aula amb algun company? Quina valoració en fas?
- Què esperes que t'aporti el vídeo? Et sembla necessari aprofundir en aquest tema a nivell docent? Per què?
- Consideres que l'escola disposa de prou recursos humans per fer ús de la docència compartida?

Caldria que la persona que dinamitza la sessió asseguri que en la posada en comú s'anomenen els **punts principals** del vídeo, que ja serviran d'introducció de la temàtica i com a **aclariment de possibles idees errònies o confusions** sobre la docència compartida, que dificultarien la comprensió d'alguns continguts.

ALGUNES IDEES ERRÒNIES O CONFUSIONS HABITUALS

1. **No podem fer docència compartida perquè no tenim prou mestres.** Sovint no és un problema de la quantitat de recursos humans, sinó de com es distribueixen aquests recursos al centre.
2. **Amb la docència compartida es deixa d'atendre els alumnes amb dificultats.** No és cert, sinó que s'ha de considerar com a suport universal per a tots els alumnes; també per als que presenten necessitats específiques de suport educatiu.
3. **Amb la docència compartida s'ha de dedicar més hores de coordinació.** És cert que els professionals s'han de coordinar, però un cop decidit què es farà, es poden distribuir la preparació de la feina.
4. **Els dos mestres poden donar directrius diferents i confondre els alumnes.** En algun cas que els mestres no s'hagin pogut coordinar prou, es pot fer servir alguna modalitat de docència compartida en què es pugui evitar en major mesura aquest fet.
5. **Serà difícil avaluar els alumnes.** Al contrari: són dues mirades diferents però complementàries per avaluar els alumnes; fins i tot es poden concretar els instruments d'avaluació, compartir-los i fer-los servir conjuntament a l'aula.

6. **Caldrà canviar molt la metodologia de l'aula.** La docència compartida pot ajudar a impulsar canvis en les maneres de fer a les aules de forma progressiva i acompanyada, i a mesura que els mestres es vagin sentint més segurs.
7. **Tenir un company a l'aula, que sembla que t'estigui jutjant, pot incomodar.** El company serà dins l'aula per col·laborar i donar suport, i ajudarà a avaluar la tasca docent. La presència d'un company pot ser precisament una font d'aprenentatge per a tots dos i una oportunitat de descobrir maneres diferents i nous models per respondre a les situacions d'aula.

4.1.2. Activitats a fer durant la visualització del vídeo

A continuació presentem un seguit de **temes per tenir en compte mentre es visualitzi el vídeo**. Posteriorment, es podran comentar i compartir amb els companys del grup, i fer-ne al final una posada en comú amb tots els participants. Tal com hem comentat, per fer més comprensible la informació i poder debatre més a fons, caldria seleccionar-ne alguns i repartir-los en diferents moments de treball.

El vídeo mostra **diverses maneres d'organitzar la docència compartida**, així com diversos aspectes a tenir en compte en cadascuna d'aquestes maneres (Baeten i Simons, 2014; Friend i Cook, 2010). Aquestes consideracions haurien de poder ser recollides pels participants i girarien entorn dels temes clau que hi ha a continuació.

Segons el tipus de docència compartida que es dugui a terme, valorar i reflexionar sobre els següents aspectes:

- Les **oportunitats** que ofereix la docència compartida als mestres.
- Els **rols dels docents**: lideratge, intervencions, gestió del grup, interaccions entre ells i amb els alumnes.
- Implicacions del tipus de docència compartida en la **planificació** del treball conjunt entre docents, l'**execució** a l'aula i l'**avaluació** que se'n deriva.
- El **rol dels alumnes** en les dinàmiques: autonomia, participació, grau d'implicació, relacions entre companys, oportunitats de rebre suport.
- **Metodologies** utilitzades per aprofitar la presència de dos mestres a l'aula.

- L'**organització** de l'espai i dels agrupaments.
- Les **competències** i **continguts** que es treballen o poden treballar en cada tipus de docència compartida.
- **Atenció a la diversitat** i ajudes que es poden proporcionar, interacció i suport a l'alumnat.

4.1.3. Activitats posteriors a la visualització

Primer en petits grups i posteriorment fent una posada en comú general, es podria reflexionar sobre aquestes **qüestions**:

1. En el cas que volguéssiu introduir o ampliar algun dels tipus de docència compartida citats al vídeo, quins penseu que serien més viables? Per què? Penseu que tots demanen la mateixa implicació a cada membre de la parella de professionals? Quines condicions penseu que caldria complir per poder-los introduir amb èxit?
2. A partir de la vostra realitat professional, quines formes d'organitzar la docència compartida heu reconegut?
3. Sobre el tipus de docència compartida que heu utilitzat en algun moment, quines dificultats heu trobat a l'hora de dur-la a terme? Quins són els seus punts forts? Penseu que us faria falta alguna estratègia per dur-la a terme? Quins criteris feu servir per organitzar-la? Heu vist diferències amb la mateixa situació plantejada al vídeo?
4. Quins aspectes penseu que són més importants a tenir en compte a l'hora de triar algun dels tipus de docència compartida per treballar a l'aula? Penseu que en una sessió d'aula es poden combinar més d'un tipus dels sis que se citen al vídeo? Quins veieu més factibles de combinar? Per què?
5. En quin tipus d'activitats d'ensenyament-aprenentatge es podrien situar? A la vostra realitat, en el marc de quins projectes, assignatures o moments seria més fàcil i/o més beneficiós?
6. Al vídeo s'especifiquen clarament les tres fases de la docència compartida: planificació, execució i valoració. Et semblen imprescindibles? Per què?
7. Sembla obvi pensar que amb la docència compartida podrem atendre millor la diversitat d'alumnat de l'aula. Però, si pensem en els docents, en quin sentit penseu que els ajuda? Quin tipus d'aprenentatge entre col·legues es desenvolupa? I quins aspectes emocionals creieu que sorgeixen?

DISSENY D'UNA ACTIVITAT DE DOCÈNCIA COMPARTIDA A L'AULA

Com a activitat d'ampliació per a aquells centres que es proposin **introduir o consolidar la pràctica** que ja tinguin sobre docència compartida, proposem unes activitats per desenvolupar conjuntament els dos professionals que ja estan fent docència compartida o que tenen més probabilitat d'iniciar-la en el futur.

Opció A. Tenint en compte els interessos i les necessitats dels participants, es proposa imaginar una sessió d'aula fent ús de la docència compartida.

Caldria:

1. Triar un objectiu didàctic i dissenyar una activitat.
2. Decidir el tipus de docència compartida que s'utilitzarà i definir els rols del dos professionals.
3. Anticipar alguns problemes que podrien sorgir i pensar en possibles solucions.
4. Dissenyar un instrument de valoració de la proposta.

Opció B. Des de l'experiència en alguna situació de docència compartida que ja es dugui a terme, i després d'haver vist el vídeo, es demana redissenyar l'estructura de la sessió amb algunes millores.

Caldria:

1. Triar una situació de docència compartida que s'utilitzi a l'aula.
2. Identificar-ne els punts forts i dèbils.
3. Plantejar estratègies de millora a partir de les reflexions i aprenentatges fets durant la visualització i el comentari del vídeo.
4. Dissenyar l'estructura de la sessió modificada.
5. Anticipar possibles dificultats i possibles solucions.
6. Dissenyar un instrument d'avaluació per valorar-la.

4.2. Activitats per als equips directius de centres

A més de les activitats proposades anteriorment, **altres possibles propostes** poden ser les següents.

A. Imagina que formes part de l'equip directiu d'un centre en què la majoria de suport a l'alumnat amb necessitats específiques de suport o amb necessitats educatives especials es fa fora de l'aula, en petits grups. L'equip directiu i altres docents del centre penseu que cal canviar aquest model de suport per passar a fer la majoria dels suports dins les aules, treballant conjuntament els professionals i mestres que atenen la diversitat amb els tutors i tutores del centre.

Properament, tindreu una reunió per parlar-ne i has de pensar quines propostes faràs per avançar com a escola cap a un model de suport més inclusiu. Pensa en accions que podríeu fer en diferents àmbits: organització dels suports i els recursos, formació, organització del temps i espais de treball en equip, lideratge i cultura de centre, canvis en les metodologies, entre d'altres. Per quin aspecte començaríeu? Des de quina àrea? En algun cicle en concret? Tota l'escola alhora?

B. Al vostre centre esteu començant a fer docència compartida amb diferent professorat i personal implicat: especialistes d'educació especial que entren a les aules a fer suport, tutors que es fan suport entre ells/es amb docència compartida, vetlladora que fa suport dins l'aula, entre d'altres.

Com a equip directiu voleu dissenyar un itinerari formatiu intern, aprofitant l'aprenentatge entre iguals que es produeix en la docència compartida, el treball en equip i l'expertesa d'alguns mestres del centre en aquest tipus de docència.

Properament, tindreu una reunió l'equip directiu amb els membres de la Comissió d'Atenció a la Diversitat per començar a dissenyar aquest itinerari. Pensa en quines activitats proposaries que es podrien fer.

C. També heu de crear un grup impulsor per iniciar i sostenir pràctiques de docència compartida a les aules i per passar a fer els suports d'atenció a la diversitat dins l'aula. Qui creus que hi hauria de participar? Amb quina freqüència s'haurien de reunir? Què et sembla que caldria fer perquè tot el claustre estigui periòdicament informat del treball que es fa i s'hi senti progressivament més implicat?

4.3. Activitats per als estudiants en formació (Grau d'Educació Infantil i Primària, Màster de Secundària, altres graus o màsters de l'àmbit educatiu)

A més de les activitats proposades anteriorment, **altres possibles propostes** poden ser les següents:

A. Com a introducció a la temàtica:

- Heu viscut, com a estudiants, experiències en docència compartida?
- Sabeu què vol dir docència compartida i quins són els seus principals objectius/potencialitats?
- Coneixeu o us imagineu diferents maneres de fer docència compartida?
- Considereu que és important formar-vos en docència compartida? Per què?

B. A partir de l'experiència directa durant el període de pràctiques a les escoles:

- Heu viscut alguna experiència en docència compartida?
- En què consistia i de quin tipus era?
- Quins avantatges i quines dificultats va observar durant el desenvolupament de les sessions?

C. Una activitat pràctica:

Ara us suggerim que penseu en les activitats o propostes que va portar a la pràctica durant la vostra estada a l'escola. Reformuleu la proposta per introduir-hi alguna dinàmica o activitat de docència compartida.

- Us serveixen els mateixos objectius?
- Podríeu aplicar la docència compartida a qualsevol de les sessions que va dur a terme?
- Quins avantatges us oferiria la docència compartida?
- Quin serien els elements clau que caldria tenir en compte?

4.4. Activitats per a psicopedagogs, psicòlegs de l'educació, pedagogs, assessors i investigadors educatius

Algunes de les activitats que s'han presentat dirigides als col·lectius educatius precedents poden ser també indicades per a la formació sobre docència compartida amb psicopedagogs, psicòlegs de l'educació, pedagogs, assessors i investigadors educatius.

En aquest apartat proposem **sis reflexions complementàries** que poden generar oportunitats d'aprenentatge.

1. A l'inici del vídeo es defineix la docència compartida d'una forma àmplia, que inclou el treball conjunt entre dos adults a l'aula. Quins avantatges i quins inconvenients té aquesta perspectiva?
2. Quina lògica s'ha seguit per ordenar els diferents formats o tipus de docència compartida que planteja el vídeo? Requerirà cadascun d'aquests formats un major grau de coordinació prèvia i posterior? Una major mutualitat entre ambdós docents?
3. El vídeo sosté que la docència compartida permet una major atenció a les necessitats educatives dels alumnes. Quines evidències i quins comentaris dels mestres exemplifiquen això?
4. Els mestres, al llarg del vídeo, comenten que la docència compartida els permet aprendre l'un de l'altre. Al final del vídeo s'indica que els espais reflexius de diàleg i les oportunitats d'observació mútua són oportunitats per a l'aprenentatge entre els mestres. Pots concretar-ho? Pots trobar altres mecanismes que expliquin l'aprenentatge docent entre iguals a través de la docència compartida?
5. Un centre et demana que els acompanyis en el canvi que volen fer per introduir la docència compartida a les aules. Pots pensar com començaries? Amb qui? Com els ajudaries en el treball de planificació d'algunes sessions de docència compartida a les aules?
6. Com a assessor/a psicopedagògic/a, un centre et demana que els ajudis a analitzar les sessions de docència compartida que estan fent a les aules. Com ho faries? Quines eines faries servir? Pensa en dos o tres criteris generals d'avaluació que els proposaries.

5. Bibliografia d'ampliació

- Baeten, M., i Simons, M. (2014). Student teacher's team teaching: Models, effects, and conditions for implementation. *Teaching and Teacher Education*, 41, 92-110. <http://doi.org/10.1016/j.tate.2014.03.010>
- Duran, D., i Miquel, E. (2003). Cooperar para enseñar y aprender. *Cuadernos de Pedagogía*, 331, 73-76.
- Duran, D., i Miquel, E. (en premsa). Preparing teachers for collaborative classrooms. *Encyclopedia of Global Perspectives on Teacher Education*.
- Friend, M., i Cook, L. (2010). *Interactions: Collaboration skills for school professionals*. New Jersey, NJ: Pearson Education.
- Huguet, T. (2006). *Aprender juntos a l'aula: Una proposta inclusiva*. Barcelona: Graó.
- Huguet, T. (2009). El trabajo colaborativo entre el profesorado como estrategia para la inclusión. A C. Giné, D. Duran, J. Font i E. Miquel (Coord.), *La educación inclusiva: De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado* (pp. 81-94). Barcelona: Horsori.
- Huguet, T. (2011). El asesoramiento a la introducción de procesos de docencia compartida. A E. Martín i J. Onrubia (Coord.), *Orientación educativa: Vol. III. Procesos de innovación y mejora de la enseñanza* (pp. 143-162). Barcelona: Graó.
- Huguet, T., i Lázaro, L. (en premsa). Iniciar i sostenir pràctiques de docència compartida a les aules. *Guix*.
- Miquel, E. (2006). Maestros que trabajando juntos aprenden. *Aula de innovación educativa*, 153-154, 33-36.
- Miquel, E., Sabaté, B., i Morón, M. (2014). *La docència compartida, un recurs per afavorir bones pràctiques inclusives*. Comunicació presentada i publicada al Congrés Internacional Barcelona Inclusiva-2014.
- Oller, M., Navas, C., i Carrera, J. (en premsa). Docència compartida a l'aula: reptes i possibilitats. *Guix*.
- Sanahuja, J. M., Mas, O., i Olmos, P. (en premsa). El rol del profesorado de apoyo en el aula regular de un instituto de educación secundaria. *Revista Complutense de Educación*, 28(1). <http://doi.org/10.5209/RCED.54608>
- Villa, R. A., Thousand, J. S., i Nevin, A. I. (2010). *A guide to co-teaching: New lessons and strategies to facilitate student learning*. Thousand Oaks, CA: Corwin.